

Ελλάδα που αδειάζει: οι περιφερειακές πόλεις σε κρίσιμο σταυροδρόμι του Αργύρη Μάντη

Δεν πρόκειται για μεμονωμένες περιπτώσεις ούτε για ένα παροδικό φαινόμενο. Σε ολόκληρη τη χώρα, μικρές και μεσαίες περιφερειακές πόλεις χάνουν σταθερά πληθυσμό, δυναμική και προοπτική. Από τη Βόρεια Ελλάδα έως την Ήπειρο και τη Θεσσαλία, η ερημοποίηση της ενδοχώρας εξελίσσεται σε μία από τις σοβαρότερες προκλήσεις για την κοινωνική συνοχή και την αναπτυξιακή ισορροπία της χώρας.

Η Φλώρινα και η Καστοριά αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της τάσης. Στη Φλώρινα, νέοι άνθρωποι φεύγουν για σπουδές ή εργασία και σπάνια επιστρέφουν. Τα γύρω χωριά ερημώνουν, τα σχολεία συγχωνεύονται ή κλείνουν και ο πληθυσμός γηράσκει. Παρά τον πολιτιστικό της πλούτο και τη στρατηγική της θέση, η πόλη δυσκολεύεται να συγκρατήσει τον ενεργό πληθυσμό της.

Αντίστοιχα, στην Καστοριά, η συρρίκνωση παραδοσιακών παραγωγικών δραστηριοτήτων έχει αφήσει βαθύ αποτύπωμα στην τοπική οικονομία. Η ανεργία και η έλλειψη εναλλακτικών επαγγελματικών διεξόδων ωθούν τους νέους στην έξοδο, εντείνοντας τη δημογραφική γήρανση και τη στασιμότητα. Στην περίπτωση της Καστοριάς υπάρχει μια πολύ ανησυχητική πρόβλεψη που μιλά για μείωση του πληθυσμού κατά 1/4 έως το 2050.

Το ίδιο μοτίβο επαναλαμβάνεται και σε άλλες πόλεις, όπως τα Γρεβενά, η Δράμα, το Κιλκίς ή η Άρτα. Πόλεις που εξακολουθούν να λειτουργούν ως διοικητικά και κοινωνικά κέντρα, αλλά σταδιακά χάνουν το πιο κρίσιμο στοιχείο για το μέλλον τους: τον νεανικό πληθυσμό. Η αποβιομηχάνιση, η συγκέντρωση ευκαιριών στα μεγάλα αστικά κέντρα και η χρόνια υποβάθμιση των υποδομών επιταχύνουν αυτή τη «σιωπηλή αποχώρηση».

Η ερημοποίηση των περιφερειακών πόλεων δεν είναι απλώς ένα στατιστικό φαινόμενο. Έχει άμεσες κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες. Οι τοπικές κοινότητες αποδυναμώνονται, οι ηλικιωμένοι μένουν συχνά χωρίς επαρκή στήριξη και η κοινωνική ζωή φθίνει. Οικονομικά, μειώνεται η κατανάλωση, κλείνουν μικρές επιχειρήσεις και εγκαταλείπεται παραγωγική δραστηριότητα.

Ταυτόχρονα, η χώρα συνολικά χάνει ανθρώπινο κεφάλαιο. Η φυγή νέων και μορφωμένων ανθρώπων από την περιφέρεια εντείνει τις ανισότητες και επιβαρύνει δυσανάλογα τα μεγάλα αστικά κέντρα, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο υποβάθμισης.

Το πρόβλημα είναι πλέον γνωστό, τα στοιχεία αδιαμφισβήτητα και ο χρόνος περιορισμένος. Κάθε χρόνο που περνά χωρίς ουσιαστικές παρεμβάσεις, δεκάδες περιφερειακές πόλεις χάνουν ανθρώπους, παραγωγή και μέλλον. Οι γενικόλογες εξαγγελίες και τα αποσπασματικά προγράμματα δεν επαρκούν.

Απαιτούνται άμεσες και τολμηρές πολιτικές λύσεις: φορολογικά κίνητρα για μόνιμη εγκατάσταση στην περιφέρεια, επιδότηση στέγης και επαγγελματικής εγκατάστασης, στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας και ειδικά προγράμματα απασχόλησης για νέους. Παράλληλα, η ενίσχυση των δημόσιων υπηρεσιών υγείας, παιδείας και μεταφορών δεν αποτελεί αναπτυξιακή πολυτέλεια, αλλά βασική προϋπόθεση επιβίωσης.

Η περιφέρεια δεν χρειάζεται άλλα σχέδια επί χάρτου. Χρειάζεται πολιτική βούληση, σαφές χρονοδιάγραμμα και δεσμευμένους πόρους. Διαφορετικά, η Ελλάδα κινδυνεύει να μετατραπεί σε μια χώρα με λίγα αστικά κέντρα και μια αδειανή ενδοχώρα και αυτό θα είναι αποτέλεσμα επιλογής, με βαρύ κοινωνικό και εθνικό κόστος.